

EEN ONBESCHREVEN PORTRET

VAN EEN VLOOTVOOGD

IN HET RIJKSMUSEUM

In een van de dépôts van het Rijksmuseum vond ik het hierbij afgebeelde pastelportretje (35 × 28 cm), dat men blijkbaar van zo geringe artistieke waarde heeft geacht, dat het nooit in een schilderijencatalogus werd opgenomen. Maar al moge de betekenis als kunstwerk niet groot zijn, voor onze vaderlandse geschiedenis heeft het enig belang, aangezien het herinnert aan een merkwaardige episode en aan plannen, die ver van strekking waren doch nooit tot uitvoering zijn gekomen.

De afgebeelde is gekleed in een helder blauwe uniformjas met dito knopen, welke voorzien zijn van zilveren randen. Ook de opslagen der mouwen zijn daarmee bezet. Zijn broek is zwart, zijn vest gestreept blauw en geel-bruin, terwijl zilveren ranken op de geel-bruine banen zijn gestikt. Met zijn linker elleboog leunt hij op een tafeltje waarop, zeer duidelijk afgebeeld, een kaart van Ierland en een gedeelte van Engeland ligt. Rechts geeft een doorkijkje over een balustrade uitzicht op een woelige zee, waarop een niet nader te indentificeren driemaster, die een rood-wit-blauwe vlag van de achtersteven voert.

Het portret moet, gezien de stijl, uit het einde van de 18de eeuw dateren en is waarschijnlijk van de hand van Hendrikus (Johan) Antonius Baur (1736-1817). De kaart bevat het antwoord op de vraag, wie deze ongetwijfeld Nederlandse zeeman voorstelt. Tochten tegen Ierland heeft onze marine maar zelden ge-projecteerd. Doch er is één uitzondering: in 1797. Er heerste daar toentertijd een hevig misnoegen tegen de Engelsen, hetgeen aangewakkerd werd door de denkbeelden van vrijheid, gelijkheid en broederschap, die uit Parijs kwamen overwaaien¹. De zucht die onder de Ieren leefde om zich vrij te maken was uiteraard de Fransen en de met hen verbonden Bataafse Republiek welkom. Een Franse hulpexpeditie naar Ierland was in 1796 door slecht weer mislukt, maar in 1797 zou men deze poging herhalen, tezamen met de Bataven. Er rezen evenwel allerlei bezwaren, terwijl de Franse vloot ten slotte niet gevechtssklaar bleek te zijn na de nederlaag, die deze bij kaap Sint Vincent leed. Om nu te verhinderen dat de al zo dikwijls gehoorde klachten tegen de werkeloosheid van de Nederlandse vloot

¹) J. C. de Jonge, *Geschiedenis van het Nederlandse zeewezen*, V, Haarlem, tweede druk 1862, blz. 288 e.v.; J. C. Molléna, *Geschiedenis van Nederland ter zee*, III, Amsterdam 1941, blz. 381.

SK-4-3223

zouden worden herhaald, opperden Daendels en vice-admiraal De Winter, dat deze dan maar zonder de Fransen de tocht naar Ierland zou ondernemen. Hiervan is niets gekomen. Door het slepen van de besprekingen met Frankrijk verliep het gunstige seizoen. Aan de met veel enthousiasme door de Patriotten gemaakte plannen herinnert echter kennelijk het portret met de kaart van Ierland. Het moet dus uit omstreeks het midden van 1797 dateren. Wie het voorstelt? De voornaamste man die met de voorbereidingen der expeditie was belast, was de opperbevelhebber van 's lands vloot, vice-admiraal J. W. de Winter. Samen met Daendels werd hij naar Parijs gezonden, om de onderhandelingen over de gecombineerde aanval te voeren. Het ligt daarom voor de hand te veronderstellen dat hij de man is, die zich met de kaart van het strijdtoneel-in-spe liet afbeelden. Vergelijking met andere portretten, die wij van hem bezitten, maakt het inderdaad hoogstwaarschijnlijk, dat het pastel De Winter voorstelt. Vooral het brede voorhoofd, de enigszins 'platgeslagen' vorm van de schedel, het ronde gezicht daaronder met de grote neus, en de smalle schouders zijn karakteristiek voor hem.

Men zou, hoewel met wat minder recht, nog een andere veronderstelling kunnen uiten. De tweede man bij de expeditie zou vice-admiraal Hermanus Reijntjes (1744-1797) zijn. Ofschoon in mindere mate dan De Winter is ook zijn naam aan de plannen verbonden geweest. Tot nu toe kwam echter geen portret van Reijntjes tevoorschijn, zodat er geen midde-len bestaan, het pastel in het Rijksmuseum in deze richting op de gelijkheid te toetsen.

R. van Iutervelt.